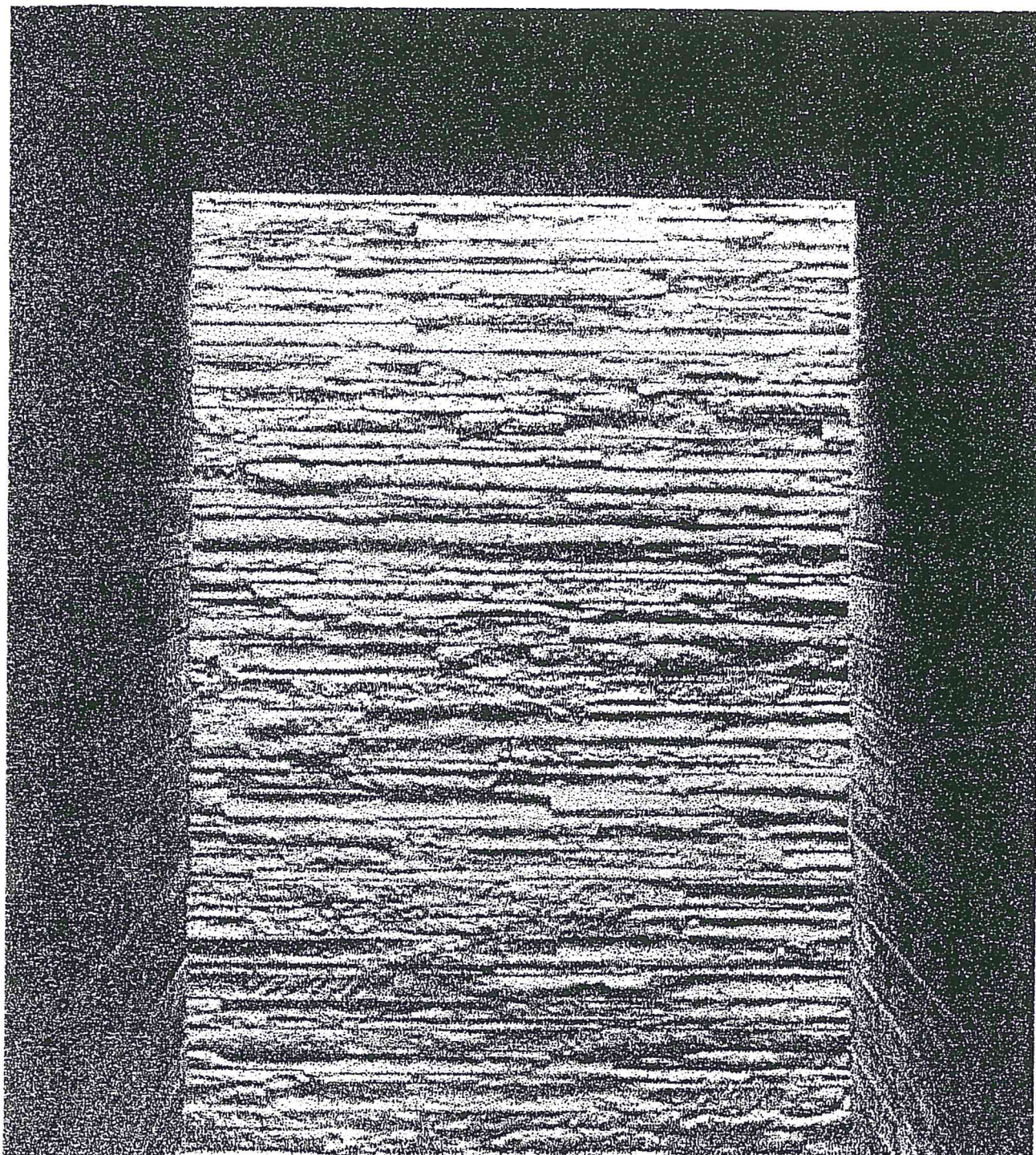

archipel

Peter ZUMTHOR

NOORDZEE HOTEL KNOKKE . HUIB HOSTE

In het vorig bulletin hadden we op hun verzoek twee oproepen van het Sint-Lukasarchief toegevoegd met pleidooi voor bescherming van drie monumenten. De **Martinitoren** en de **Botaniquetoren** in Brussel en het **Noordzeehotel** van **Huib Hoste** in Knokke.

Na informatie van Miek Goossens, die recent het pand in Knokke bezocht, moeten wij eerlijkheidshalve meedelen dat er van het theater in de achterbouw vandaag echter niets meer overblijft. Het werd gesloopt. Een garage kwam in de plaats. De tekst die suggereerde dat het theater vandaag nog 'bruikbaar' is en 'gemakkelijk' kan 'gerevitaliseerd' worden, is dus eerder misleidend. De oude glorie is niet meer terug te brengen. Van het pand rest alleen een zwaar getransformeerde gevel.

WOENSDAG ! LET WEL NIET OP VRIJDAG !

WOENSDAG 26 FEBRUARI 01 – 20u.30

't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge

CHRISTIAN KIEKENS over

ACTUELE ARCHITECTUUR IN ZWITSERLAND

Naar aanleiding van de ARCHIPEL reis in mei, vroegen we Christian Kiekens de actuele architectuur in Zwitserland te benaderen vanuit drie invalshoeken.

- inleiding tot het Zwitserse denken, de neutraliteit, collectiviteit, controle, ordening, cultuur ...
- de thematiek van 'geen architectuur maar "bouwen" ';
- hedendaagse interventies in dit bouwen doorheen een ander omgaan met materialen, constructies, hedendaagse kunst ...

In de lezing worden diverse oeuvres besproken, waaronder deze van Herzog & De Meuron, Peter Zumthor, Diener & Diener, Sylvia Gmür, Valerio Olgiati, Jungling & Hagmann, Jürg Conzett, Peter Märkli, Marques & Zurkirchen, Bearth & Deplazes, Rodulf Fontana, Michael Alder ...

Bouwen aan de voordurende werkelijkheid.

Het internationaal karakter van architectuur is een wezenlijk basisgegeven dat inherent vervat is in het denken over en het concipiëren van elke architecturale ruimte. Daarnaast heeft het handelen – wat niet anders kan zijn dan regionaal – te maken met de vermaterialisering van deze eigenschap. Dit kon recentelijk reeds worden vastgesteld in het gebeuren rond Porto waarbij drie generaties architecten eveneens een dergelijke benadering geponeerd hebben. Terzelfdertijd werd het begrip houding – ingesteldheid – geassocieerd met de plek – instelling -.

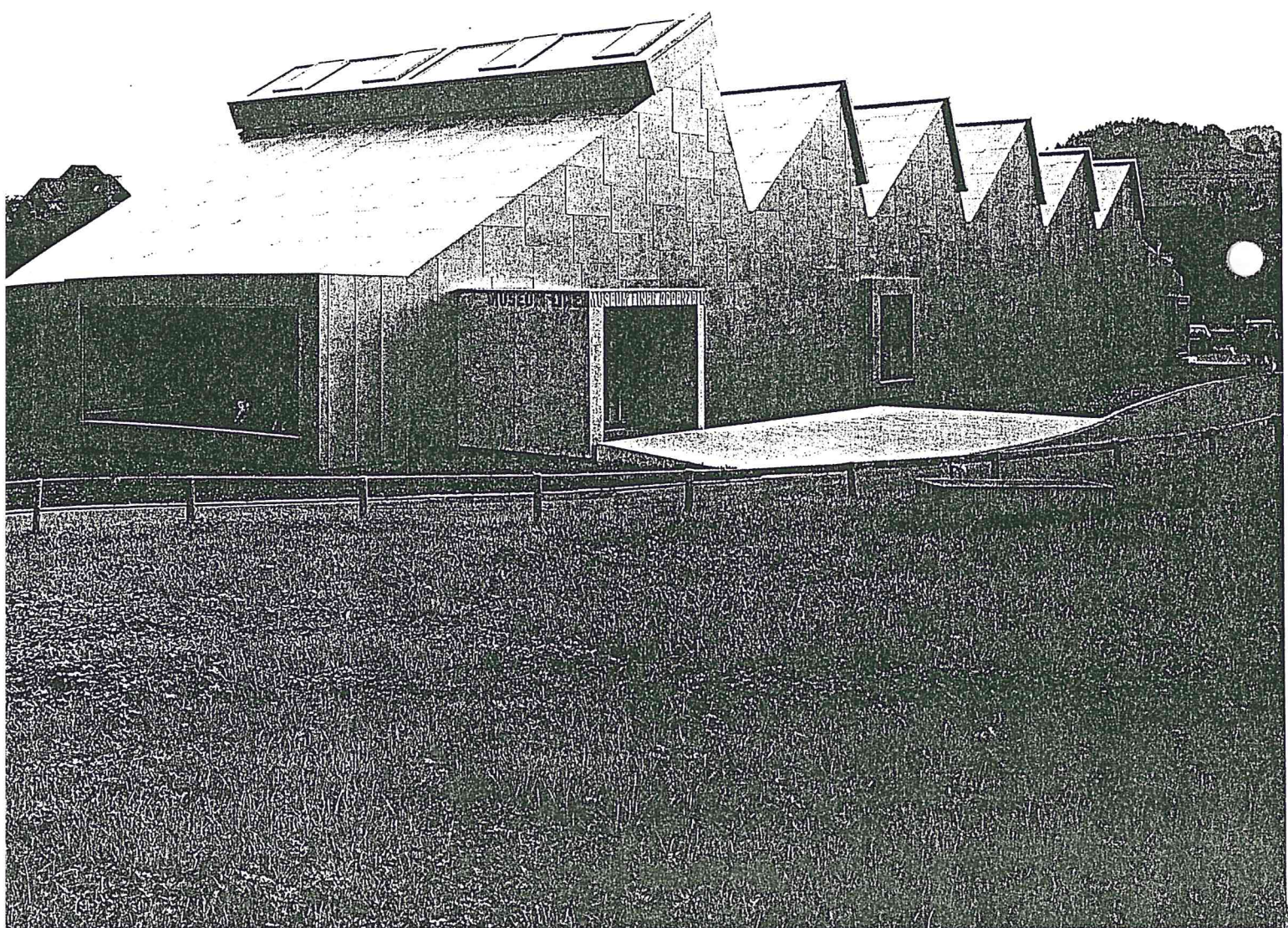
Toen Aldo Rossi in 1972 via gastcolleges aan de Eidgenössische Technische Hochschule (ETH) te Zürich de architectuur van de stad, het collectief geheugen en de identiteiten van de architecturale figuur introduceerde tegenover de toenmalige aan de gang zijnde evolutie, werden traditie en geschiedenis als materie in de architectuur opnieuw belangrijk. Met de realiteit van de stad en de rationaliteit van het bouwen als gegeven en vanuit een houding tegenover architectuur, doceerden Luigi Snozzi en Dolf Schnebli in die periode aan een nieuwe generatie studenten waarbij én de stad als "plek" én het ontwerp als "hardheid" de grondslag waren voor een architectuur die zichzelf hervond.

In deze atmosfeer en met deze gegevenheid als studiematerie ontwikkelde zich in de jaren '80 in Duitstalig Zwitserland een generatie architecten die in zich nu de potentie (uit)draagt van een zelfzekere bescheidenheid : zelfzeker vanuit het intentionele karakter, bescheiden vanuit de verschijningsvorm. Vorm – schoonheid – heeft voor hen te maken met de werkelijkheid van het bouwen, met de realiteit van de plek. Hun architecturale uitdrukking ent zich regionaal in het Zwitsers gemeenschappelijke – de vermengeling van traditie en zakelijkheid – terwijl het te maken heeft met een vorm van internationaliteit : intelligentie en analogie.

Geen schoonheid a priori, maar wel vanuit een bewust-zijn dat architectuur, zowel inhoudelijk als formeel, niet anders kan dan worden vanuit een materie dat zijn eigen wetten heeft, of m.a.w. geconcentreerde substantie. De recente reeks publicaties omtrent het bouwen in deze regio, geeft duidelijk de essentie van hun werk weer : Von der Stadt zum Detail (Diener & Diener), Architektur als Denkform (Jacques Herzog & Pierre de Meuron), Werkstoff (Annette Gigon & Mike Guyer), Partituren und Bilder (Peter Zumthor) Bau Körper (Marianne Burkhalter und Christian Sumi).

Sinds 1990 doceert ir. Hans Kollhoff aan dezelfde ETH te Zürich. Door zijn toedoen als lesgever en evenzeer vanuit zijn architectuurpraxis en zijn stedelijke voorstellen voor Berlijn, genereert een 2^e lichting van jonge architecten voor wie de (ver)houding van architectuur tot stad des te meer aan belang wint en elk gebouw een werkelijkheid is dat zich inpast in de natuur van de stad. Of, om het met Peter Zumthor te zeggen : ***"De werkelijkheid van architectuur is het concrete. Er bestaat geen idee, behalve in de dingen zelf. Dat is de harde kern van schoonheid."***

Christian Kiekens

HOOGTEPUNTEN

architectuurreis

ARCHIPEL IN ZWITSERLAND

wo.23 – do.24 – vr.25 – za.26 – zo.27 (ma.28) mei 2000

Reisleiders Wim Supply en Gery Vandenabeele stellen u hieronder het (voorlopige) reisprogramma voor.

Noot vooraf 1.

- aangezien het fameuze thermencomplex van Vals u letterlijk onderdompelt, is zwemgerief uiteraard mee te nemen.

Noot vooraf 2.

- In Haldenstein trachten we Peter Zumtor te bewegen tot een lezing over zijn werk in de plaatselijke dorpschool.

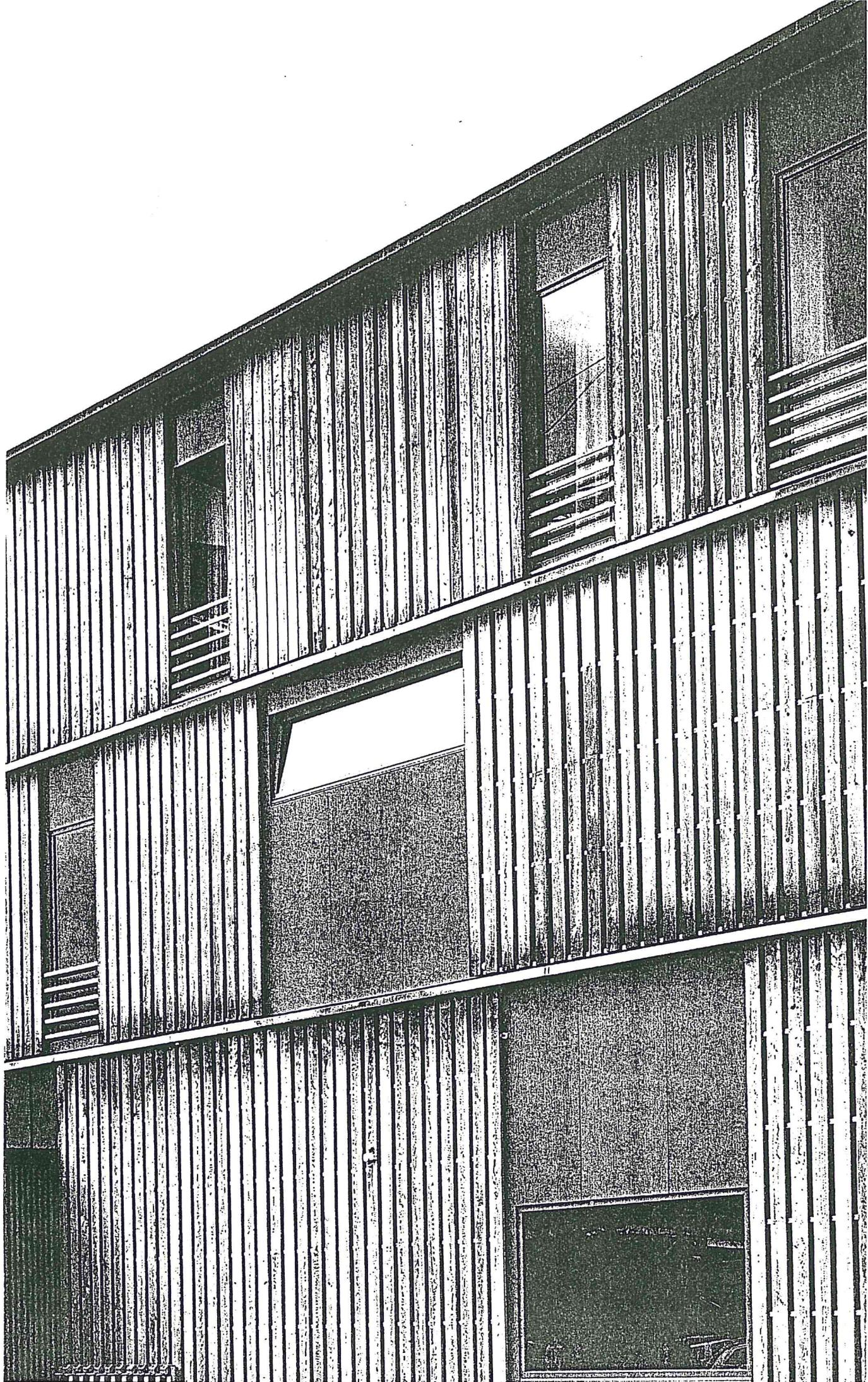
Noot vooraf 3.

- goed nieuws voor de wachtenden op de inschrijvingslijst. In vorig nummer was er sprake van 92 deelnemers. Dit is thans opgetrokken tot 100. Door enkele annulaties, is de lijst zelfs nog verder opgeschoven. Zie de deelnemerslijst hieronder.

ABELS Roland / SMEYS Jacqueline	LAGAST Gilbert / BERTIER Marina
BEKKER Ludo	LANTSOGHT Karel
BERTEN Ignace / DEVISSCHER Greet	LOZIE Pieter
BOUDENS KRISTOFFEL / WEYTS Sophie	MEULEMAN Martine / COUSY Johan
BOYDENS DIRK / TOME Julie	MICHELIS Didier
BREYNE Toon / VERSCHAEVE Colette	NEYENS Daniël / LANSZWEERT Magda
COKELAERE Johan	NOLF Xavier
COUCKE Patrick / DETOURNAY Alice	ONRAET Stefaan / DE VER Ann
DE LAEY Christian	OSTYN Barbara / ALLAERT Dominiek
DE BEENHOUWER Henk/ DE SUTTER Annie	PAUWELS Michel / WOUTERS An
DEBRUYNE GINO / CARPENTIER Leen	ROELANTS Robert / NOLS Ghislaine
DECEUNINCK Philip / LIEVENS Lotte	SCHERPEREEL Peter-Jan
DECOCK Andie	SOMERS Rudi
DE COKER Johan / GEQUIRE K.	STELLAMANS Mark / WYDOOGHE Magda
DECORTE Roland	SUPPLY Wim / HAUSPIE Annemie
DE HULLU Philippe / DEBEURME Ludwine	TOMME Frederik
DEMEULEMEESTER Annemie	VANDEKERCKHOVE Willy
DE MEYER Mark	VANDENABEELE Géry
DE NAEYER Marc / HIMSSCHOOT Carine	VAN DEN BERGHE Johan/VAN KERCKHOVE Ingrid
DE RAEYMAECKER Mia / SCHIPPERS Gerald	VANDENBERGHE Paul
DERUYTTER Piet	VANDEWALLE Jan / OMWAL Annie
DE SCHACHT Freddy	VANHERREWEGHE Wim
DEVOLDER Geert / STROSSE Mieke	VANHEUVERZWIJN Jan/VALEMBOS Martine
DE VRIENDT Willy	VAN LANGENHOVE Michel/TAVERNIER Lorianna
D'HONDT Stefan / LAPERRE Tine	VANPEPERSTRAETE Virginie/VANHOVE Joost
FELIX Marc / VAN BEVEREN Hilde	VERHAEGHE Joris
GLORIEUX Lucas	VERHELLE Dirk
GOOSSENS Miek	VERMANDER Christian / GULNARA Kamalova
GRIMMELPREZ Stephane / STEVENS Aline	VERMOORTEEL Hendrik / HUYS Rita
HAGEN LOUIS / LAMBERT Karina	VERSTRAETE Willy / DEWEIRDT Maria
HUTSEBAUT Achiel	WOUTERS Gust
HUYGHEBAERT Pierre / SERCK Nanou	YPERMAN Dirk

RESERVELIJST

JANSENS Jo / DE BORCHGRAVE Solange	1	VANVAERENBERGH Ann	6
SALENS Pol / VAN LERBERGHE Greta	2	VERSTRAETE Mieke	7
FRANCOIS Pascal	3	DE TROCH Wendy / VAN CUSTEM Katleen	8
DECKLERCK Bernard / DAELS Griet	4	VANDE KERCKHOVE Ansfried	9
WEEKX Alfons	5	DEMEYERE Erik	10

Anette Gigon & Mike Guyer.

HOOGTEPUNTEN? STILLE HOOGTES? VERSTILDE HOOGTEN? HOGE TOPPEN? HOGE PIEKEN? TOPPUNTEN?

Terwijl Géry en ikzelf doorheen de licht besneeuwde, modderige weide stapten naar een volgende (meester) werk van die fantastische Zwitserse architectuurlichting (een onooglijk klein kapelletje in Oberrealta van Christian Kerez en Rudolf Fontana) rinkel mijn mobieltje.

Marc Felix : "Hallo, hoe gaat het daar, hoe maken jullie het, is het de moeite...?"

Wij : "Fantastisch, schitterend, ongelooflijk, fenomenaal, ... lastig, moeilijk te vinden, grote afstanden, veel smalle bergwegjes, Flims, Malix, Vals, Haldestein, moeilijk te bereiken, ..."

Marc : "Allez, Ok. Ik ben hier in Oostende de volgende Archipel-bulletin aan het opstellen en we hebben nog geen titel voor onze Zwitserland reis.... Wat denken jullie van " Stille Hoogtes? Verstilte hoogten"

Wij : " Mmmmm.....mmm."

Marc: "Nee?...."

Wij: "Mmmm, misschien wel..mmm"

Marc: " Ja, denk er eens over na , ik bel nog wel terug.."

Terug in de auto:

" Wat denk jij? Waarom die Stille? Verstilte?..."

"Tja,..."

"Mmmmm...?"

"Ja , vooruit rij maar verder, hier naar rechts,... naar rechts zeg ik.

Stop stop, verdomme kan het niet wat trager, dat ik dat plakkaat kan lezen. .. Ja t'is goed, rechtdoor. Allez vooruit, allez doe een beetje voort. We moeten nog naar ... en terug..."

"Hoge bergen, diepe dalen?... Toppunten?"

"Heb je echt geen fotootje, tekening? Hoe ziet dat gebouw eruit? Geen straat?... Verdomme "HAUS IN MASANS" Hoe moeten wij dat vinden !!..."

Stop, hier naar links, ik voel het, ik ben het (bijna...) zeker... nog een beetje verder...zie je.. daar rechts boven ... pas op !! voor je kijken, auw... pas op!! Stop... Gezien?... Ok? Zal je het vinden? Draai maar om.. De volgende..."

"Hoogtepunten?..."

HOOGTEPUNTEN.

Het wordt een fantastisch Archipel reis met schitterende " Hoogtepunten" .

Peter Zumthor met het Kunsthuis in Bregenz , de Thermale Baden in Vals , Jean Nouvel met het Cultuur en Congrescentrum in Luzern en anderen.

En uiteraard ook de Zwitserse Hoge Bergpieken... schitterende berglandschappen, haarspeldbochten, ravijnen...

Deelnemers met een C.M.-verleden kunnen mijmeren, .. Maloja, Melchtal, Disentis, Leysin,

... heeft nog iemand die kartonnen doos?)

"Stille" Hoogtes!? Toch een beetje C... sporen?

Toch een wonderlijk gevoel dat we in die omgeving, vandaag hedendaagse architectuurhoogtepunten exploreren. De tijd bleef daar toch stilstaan?

WOENSDAG:

We vertrekken woensdagmiddag vanuit Zurich, over Winterthur, Appenzell naar Lustenau en Dornbirn. Deze laatste twee stopplaatsen liggen in Oostenrijk .

In Winterthur bezoeken we de uitbreiding van het **Kunstmuseum** en in Appenzell het **Liner Museum**. (beide werk van **Anette Gigon & Mike Guyer**).

Beide werken hebben de verfijnde kracht van een eerder neutrale hedendaagse vormgeving. Pretentieloze (no-nonsense) architectuur met een schitterende materiaalbeheersing en detaillering.

Opvallend hoe postmodernisme aan (Duitstalig) Zwitserland is voorbijgegaan.

Doorheen- overheen een eerste bergkam, komen we in de vallei van de Rijn. De Bodensee, Voralberg, Lichtenstein.

Over de Rijn : zowel aan de Zwitserse als Oostenrijkse grens overgang krijgen we een beetje Haider-rillingen. Maar onze Louis Michel heeft "...geen meer bezwaren.."

We komen in de Voralberg!
Baumschlager & Eberle,
Marques & Zurkirchen,
Christian Lenz,
Hermann Kaufmann,
Wolfgang Ritsch,
Helmut Dietrich, enz..

Vermoedelijk voor heel wat onder ons een ware ontdekking van een actuele architectuurstroming met vakkundige, sterke gebouwen.

Eerder " Baukunst ", dan Architectuur met grote A, maar juist daardoor...

Architectuur is hier duidelijk geen "ART "maar "ARTISAN".

De onmiskenbaar Baselse invloed heeft een duidelijk voelbare eigen rijpheid.

De kracht waarmee deze Zwitsers-Oostenrijkse stroming zich - met zijn vele bouwwerken geënt op hetzelfde gedachtengoed - in deze streek heeft geïntegreerd is indrukwekkend.

De vanzelfsprekendheid waarmee die architectuur blijkbaar probleemloos in het landschap wordt opgenomen.

We rijden voorbij heel wat voor ons anonieme gebouwen die duidelijk ook wel het bezoeken waard zijn.

(...hei, hei, daar Wim, Géry... van wie, welke architect is dat ?...)

Baumschlager & Eberle (B&E) zijn de meest prominente vertegenwoordigers van deze Voralberg Baukunst.

Voor de meesten zal , na de voordracht van Dietmar Eberle voor ARCHIPEL in Brugge , een en ander herkenbaar worden.

Als het enigszins mogelijk is slapen we in **Hotel Martinspark** in Dornbirn (**Baumschlager & Eberle** 1993-94).

We maken s'avonds een wandeling doorheen Dornbirn op zoek naar een aantal boeiende realisaties.

DONDERDAG:

Donderdag wordt een rondreis in de streek met o.a. bezoek aan :

BREGENZ:	Zumthor : Kunsthau	
	B&E	Beroepsschool
		Raiffeisenbank etc ...
DORNBIRN	B&E	Graf Elektronik
		Rohrbach appartementen
MÄDER	B&E	Endersaal
		Öko school
WOLFURT	B&E	Betriebsgebäude Lagertechnik
		Winkelcomplex Achbrücke
		BTV bank für Tirol und Voralberg.

In de late namiddag (vooravond) reizen we door naar CHUR- Graubünden: het woon- en werkterrein van **Peter Zumthor**.

Maar dat is uiteraard het verhaal van morgen.

VRIJDAG:

Adolf Loos schreef in 1913 zijn : "Rules for Those Building in the Mountains :

"Do not build in a picturesque manner. Leave such effect to the walls, the mountains and the sun. A person who dresses to be picturesque is not picturesque but looks like an oaf. The farm labourer does not dress to be picturesque. But he is.

Build as well as you can. No better. Do not outstretch yourself. And no worse. Do not deliberately express yourself on a more base level than the one with which you were brought up and educated. This also applies when you go into the mountains. ...

... Pay attention to the forms in which locals build. For they are the fruit of wisdom gleaned from the past. But look for the origin of the form. If technological advances made it possible to improve on the form, then always use this improvement. ...

....Flatlands demand a vertical structural articulation; mountains, a horizontal one...

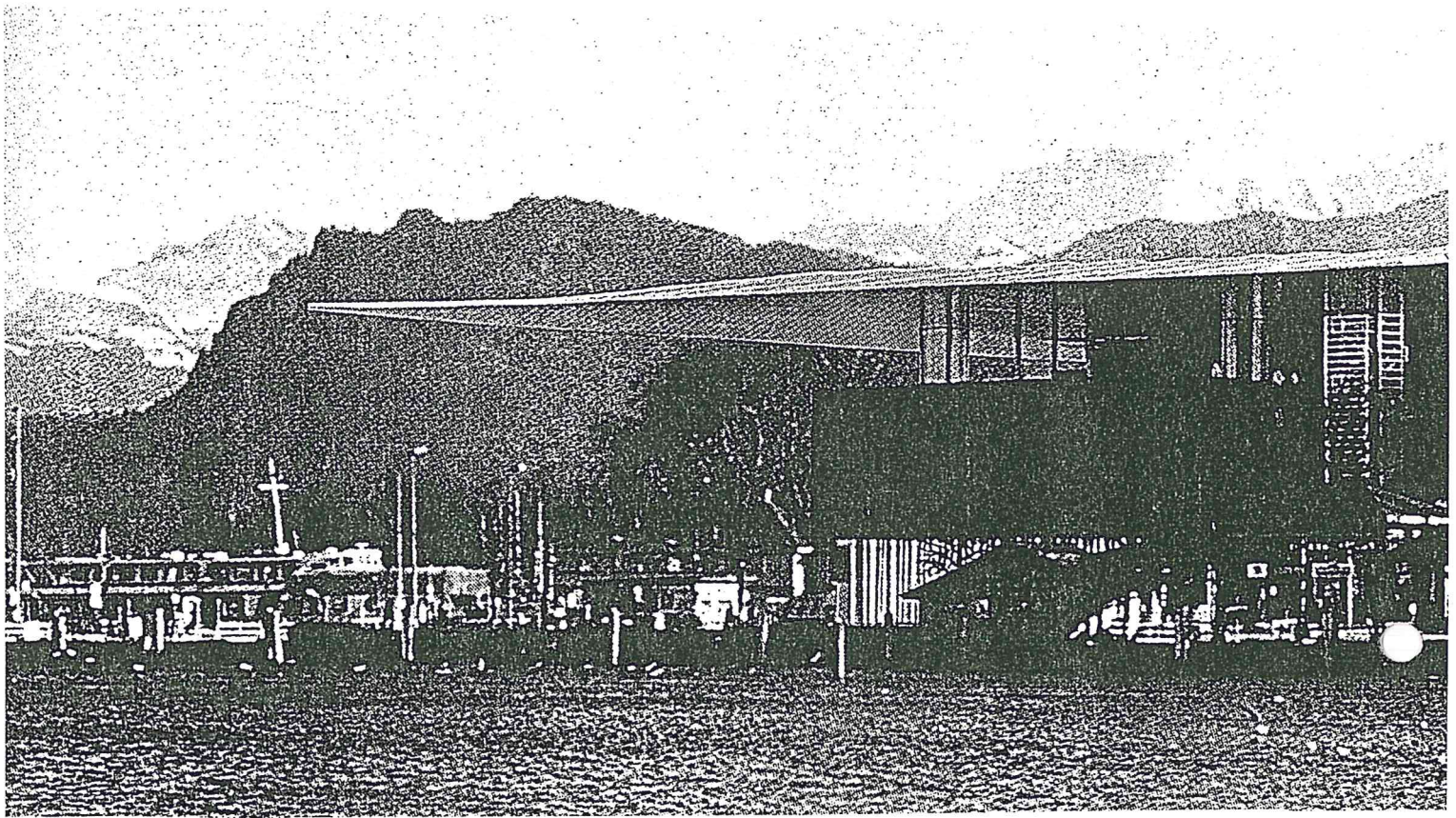
Do not think about the roof, think about rain and snow. That's how the locals think, and so they build the flattest roofs they can using the know-how they have. In the mountains the snow must not slide when it wants but when the locals want it to. The roof should be safely accessible for shovelling away the snow.

We also have to create the flattest roof possible using the know-how and experience at our disposal.

Be true! Nature only tolerates truth".... Enz.. enz..

Nog even actueel vandaag als begin twintigste eeuw. In heel wat zullen we deze regels heel sterk aanwezig voelen.

Peter ZUMTHOR werkt duidelijk met dit gedachtengoed in het achterhoofd. Maar met nog zoveel méér.

Indrukwekkend hoe een gebouw zo groots kan zijn zonder architectonische escapades.

Zo true! Zo echt, zo vanzelfsprekend.

We zien van hem :

De beschermconstructie voor **Romeinse Archeologische Site**, in Chur.

Het seniorencomplex in Masans.

Het **Thermal Bad** in Vals.

De **Sankt Benedict kapel**, in Somvix.

Vermoedelijk zal er – spijtig genoeg- onvoldoende tijd zijn om het Gugalun huisje en het eigen atelier van Zumthor te bezoeken.

Alle werken stralen de vanzelfsprekende soberheid uit, het respect voor het landschap, voor de onvoorstelbare kracht van de natuur van Graubünden.

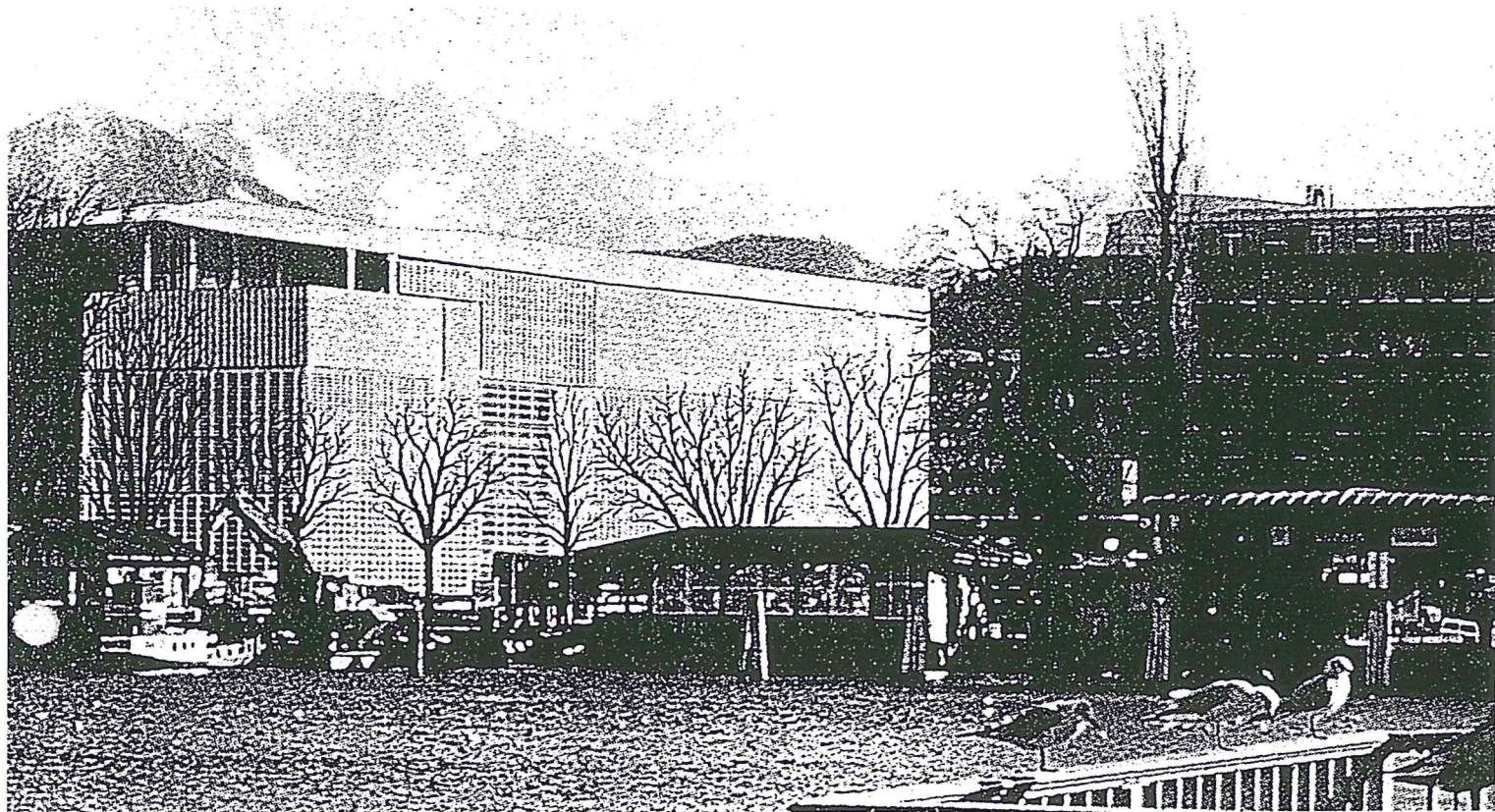
Naast werk van de meester, zien we nog projecten van **Bearth & Deplazes, Jüngling & Hagmann, Rudolf Fontana.**

De gebouwen van deze jonge generatie hebben een rustige, koele vanzelfsprekendheid, een no-nonsense benadering, die me de bedenking ontlokt dat architecten hier vermoedelijk een sterk stuk ingenieursopleiding krijgen in plaats van ingenieurs een Architectuur opleiding.

Bouwen, construeren lijkt zo simpel en evident. Alle werken ademen eenvoud en zuiverheid in de verhoudingen. Kracht in de integratie en de manier waarop de omgeving wordt geassimileerd en de omgeving de gebouwen assimileert.

Na de vermoeiende omzwervingen doorheen verschillende valleien en bergpassen, langs haarspeldbochten, ravijnen en smalle bergwegen, komen we s' avonds terug naar Chur.

Chur is een prachtige Bisschopstad, met een mooi Bisschoppelijk slot / paleis op het hoogste punt.

ZATERDAG:

De zaterdag reizen we richting Luzern, indien haalbaar via Andermatt en de Furkapass.

De "Hoogtepunten" van die dag zijn het landschap, het **OMA hotel** op die bewuste Furkapass, het **Kultuur en Congrescentrum** van **Jean Nouvel**. We bezoeken ook het **strandbad Lido** van **Bosshard & Luchsinge**, en zien uiteraard ook de **Stationshal** van **Calatrava** terug (voor de mensen die de Baselreis hebben meegemaakt).

Stedelijke architectuur, technologische werken.

Een andere architecturale ademstroom dan hetgeen we in Voralberg of Graubünden zagen.

Het werk van Jean Nouvel wordt duidelijk de toppic van de dag, het "hoogtepunt".

Tegen de avond moeten we in Zurich aankomen, om onze Zondag rustig te kunnen voorbereiden.

ZONDAG:

De zondag is onze laatste reisdag en wordt een dag van bezoeken in en omheen Zurich.

Een eerder historische omzwerving met modernistische werken uit de jaren 30.

Marcel Breuer, Alfred Roth, Le Corbusier, Carlo Scarpa,

Maar we zien ook sterk eigentijds werk van **Sumi & Burckhalter** of **Isa Sturm & Urs Wolff** en anderen.

De laatste details van het Zurich programma moeten nog bijgewerkt, maar het wordt een echte stijlvaring voor het gedreven Archipelpubliek dat we ieder jaar weer mogen begroeten.

MAANDAG:

De maandagmorgen wordt het vroeg uit de veren voor een morgenvlucht met een exotisch tintje.

We landen rond 8 uur op Zaventem.

Ik kijk al hooggespannen uit naar jullie reactie.

Wim Supply

ARCHIPEL KALENDER WERKJAAR 2000-2001

ZA. 16 SEPTEMBER 2000

ARCHIPEL 20 in 2000 (Fort Napoleon Oostende)

ZO. 15 OKTOBER 2000

ism cultureel centrum Scharpoord Knokke-Heist
ANDREA BRANZI (Italië) over recent werk

DO. 19 OKTOBER 2000

F.O.B.A. (Kyoto) met KATSU UMEBAYASHI en
THOMAS DANIELL over recent werk

VR. 10 NOVEMBER 2000

HERA VAN SANDE over TOYO ITO

VR. 8 DECEMBER

GILBERT DECOUVREUR over BRUNO TAUT

VR. 26 JANUARI 2001 om 20u.30

LUC VERPOEST over
DE MODERNITEIT VAN DE BRUGSE NEOGOTIEK

WO. 21 FEBRUARI 2001 om 20u.30 (let wel : woensdag ipv vrijdag !)

't Leerhuys . Groeninge 35 . Brugge

CHRISTIAN KIEKENS over

ACTUELE ARCHITECTUUR IN ZWITSERLAND

PROGRAMMAWIJZIGINGEN MAART-APRIL 2001

(VR.23 MAART 2001 afgelast)

DO.29 MAART 2001 om 20u.30 – (nieuwe datum)

't Leerhuys . Groeninge 35 . Brugge

BAUMSLAGER & EBERLE (Zwitserland)

Dietmar Eberle over recent werk

Het werk van het duo Eberle en Baumslager wordt in de
architectuurreis 'ARCHIPEL in ZWITERSLAND' grondig bezocht.

VR.27 APRIL 2001 om 20u.30 – (nieuwe datum)

't Leerhuys . Groeninge 35 . Brugge

HERA VAN SANDE over SEJIMA en NISHIZAWA

WO.23 – DO.24 – VR.25 – ZA.26 – ZO.27 MEI 2001

HOOGTEPUNTEN

ARCHIPEL IN ZWITSERLAND . architectuurreis

volgeboekt.

VR. 15 JUNI 2001 om 20u.30

... nog in te vullen ...

